

Trött på dina grannar? Skaffa nya!

Naturinformation

Göteborgs Stad
Park och natur

Rapport 2012:1

Trött på dina grannar? Skaffa nya! Park och naturförvaltningen, 2012

Rapport: Emil Nilsson

Foton och illustrationer: Emil Nilsson

Layout: Emil Nilsson

Denna rapport bör citeras: Park- och naturförvaltningen
i Göteborg 2012 . Trött på dina grannar? Skaffa nya! Rapport 2012:1

Framsidesfoto: Rapsfjäril besöker smultronschersmin

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
<i>Träd och buskar</i>	4
<i>Rabatter</i>	5
<i>Anlägg en äng</i>	5
<i>Vatten</i>	6
<i>Bygg bostäder</i>	6
<i>Städa mindre</i>	8
<i>Sand</i>	9
<i>Stenhögar</i>	9
Fler tips!	10
Litteraturlista	11

Bakgrund

Att gynna den biologiska mångfalden i sitt närområde är något alla kan göra och ofta är det förhållandevis enkelt. Genom att hjälpa våra djur och växter kan du bidra med att ge hotade och sällsynta arter en fristad.

Dessutom skapas miljöer för vackra och intressanta arter som blir smycken i trädgården. Genom enkla åtgärder kan du t.ex. få mer äpplen och annan frukt genom att gynna insekter som pollinerar dina fruktträd. Det finns bara vinnare om du väljer att gynna mångfalden! Här får du tips på hur du kan gå tillväga.

Träd och buskar

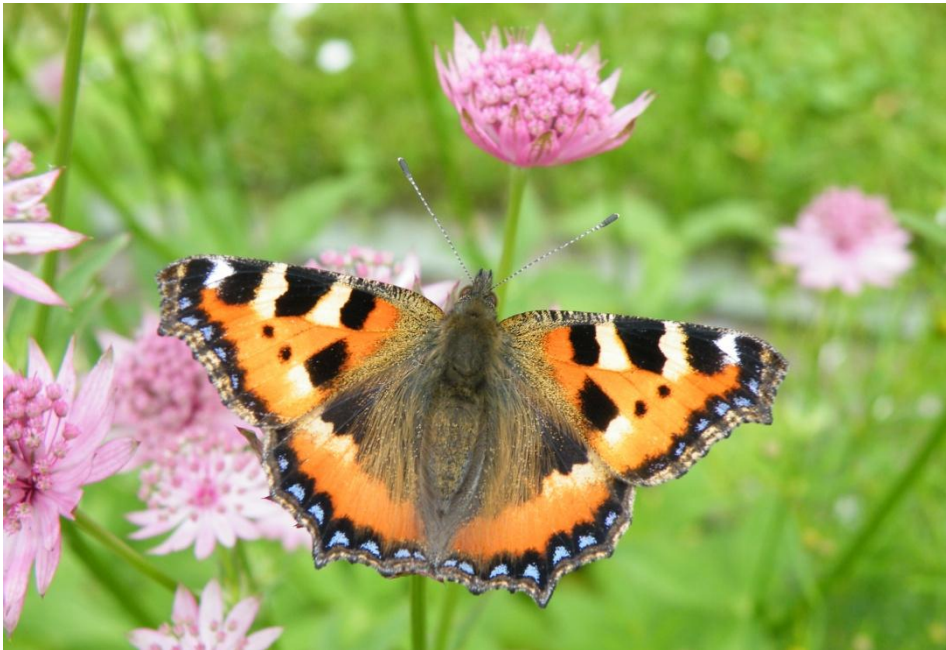
Blommande träd och buskar utgör en viktig näringskälla för mängder av olika insekter. Insekterna utgör i sin tur föda för fåglar och fladdermöss. Träd och buskar är därför mycket viktiga för många olika arter. Blomningstiden hos olika arter varierar, men djuren behöver äta hela sommarhalvåret. Det är därför viktigt att plantera olika buskar och träd, så att blomningstiden blir så lång som möjligt. Riktigt tidigt blommande arter, t.ex. sälg eller vide, är viktiga för nyvakna humledrottningar. En annan art som bör finnas i den artrika trädgården är lind, vilken lockar mängder med insekter när den blommar under sommaren. Dessutom doftar den ljuvligt. Bland buskarna är vanliga arter som bukettspirea och buddleja (fjärilsbuske) omtyckta hos många kryp. Buddlejan blommar dessutom ganska sent, juli – september, när få andra buskar blommar.

Bukettspirea.

Rabatter

Förutom träd och buskar är även andra blommande växter viktiga för många arter. Perennrabatten utgör ett riktigt skafferi för bin, humlor, blomflugor och fjärilar. Även här är det viktigt att plantera växter som blommar vid olika tider under säsongen. Bra växter för diverse olika insekter, men kanske framförallt för fjärilar, är t.ex. stjärnflocka, gullris, röd solhatt, hampflockel, oktoberaster och olika typer av vädd. Även olika kransblommiga växter, t.ex. oregano, timjan och lavendel uppskattas av många insekter.

Nässelfjäril på stjärnflocka.

Anlägg en äng

Ängen lär vara den artrikaste miljön på hela jorden, räknat i arter/m². En äng på tomten är därför mycket gynnsamt för mångfalden. Ängar utgörs traditionellt av marker där hö samlades in som vinterfoder. Markerna magrades ut när växtmaterial togs bort från markerna, vilket gav upphov till en speciell flora. Även om man inte har några kor eller hästar kan man ändå ha en äng, det är både roligt, spännande och vackert. Ängen bör anläggas på en plats med näringsfattig mark. Ibland är det enkelt. Är marken redan näringsfattig är det bara att låta bli att klippa området, förutom en gång på sensommaren. Viktigt är att ta bort det klippta gräset så att marken inte gödslas. Förhoppningsvis fås då en vacker äng med fagra blommor som prästkrage, blåklockor, gulmåra eller backnejlika. Man kan även köpa fröblandningar med ängsväxter. Det är inte bara växterna som är vackra, ängen utgör även ett paradiset för fjärilar, humlor och blomflugor.

Trött på dina grannar? Skaffa nya!

Ängar är både vackra och artrika.

Vatten

Öppet vatten är viktigt för en mängd organismer. Fåglar svalkar sig gärna i vattenpölar och bin, humlor och fjärilar ses ofta drickandes i mindre vattensamlingar. Dessutom lever en mängd olika organismer i dammar och andra större vatten. Genom att anlägga en damm i trädgården kan grodor, salamandrar, trollsländor och andra vackra och intressanta arter få en fristad. Även mindre vattensamlingar, t.ex. ett fågelbad, är utmärkt för att gynna varma och törstiga fåglar, bin och humlor.

Trollsländor lever som larver i vatten.

Bygg bostäder

Många djur har svårt att hitta någonstans att bo. Detta beror till stor del på att gamla ihåliga träd, där många fåglar, fladdermöss och insekter lever, idag är en bristvara. Genom att hänga upp holkar av olika slag kan man hjälpa djuren på traven. Fågelholkar kan göras på många olika sätt. Vanligast är holkar för blåmes, talgoxe och svartvit flugsnappare, men även andra fåglar häckar i holkar. Bra information om hur olika holkar kan byggas finns att få gratis på internet. Även fladdermöss föder gärna sina ungar i holkar. Fladdermusholkar byggs något annorlunda (fig. 4). Öppningen är smal och sitter på holkens undersida. Ensamlevande bin och andra steklar lägger ofta sina ägg i håligheter i död ved. Där död ved är en bristvara kan du själv enkelt göra en holk (fig. 4). Detta görs t.ex. genom att borra massor av hål (2 – 10 mm) i en vedklubb eller liknande. Buntar med bambupinnar går också bra. Placera biholken soligt och vänt åt söder. De ensamlevande (solitära) bina gör stor nytta i trädgården genom att de pollinerar. Dessutom så sticks de inte, som ju tambin kan göra! Också bon för humlor kan enkelt tillverkas. En lerkruka, vänd upp och ner, fylld med t.ex. torr mossa, grävs ner till hälften i jorden. Här bosätter sig gärna humlor.

Svartvit flugsnappare besöker sina ungar.

Holk för bin och andra steklar.

Städa mindre

Låt bli att röja bort döda träd, både stående och liggande. I döende och döda träd finns ett myller av liv. Många insekter, svampar, gråsuggor, snäckor mm. är beroende av veden, både som mat och som skydd. En uppskattning gör gällande att ca 7000 eller 10 % av alla Sveriges arter är beroende av döda eller döende träd. Lyft på en stock på marken och du kan se en mängd olika arter. Dessutom utgör de vedlevande djuren föda för exempelvis hackspettar. Även rishögar och högar av löv- och gräsavfall utgör viktiga miljöer. Här övervintrar gärna paddor, igelkottar och ödlor. Att låta en del av trädgården vara lite ”stökig” är således ett utmärkt sätt att gynna den biologiska mångfalden.

Igelkottar gillar stökiga trädgårdar.

En vedhög som får ligga blir hem för insekter, gråsuggor, snäckor mm.

Sand

Som nämnts tidigare lever många solitärbin och andra steklar i håligheter i ved. Ännu fler arter gräver dock själva sina gångar i sand. Bina behöver blommande växter att äta, vilket ofta finns i överflöd i trädgårdar. Men de behöver också någonstans att bo. Lägg därför upp en hög med sand på en varm, solig del av trädgården (fig. 6). Finns sand på tomten redan kan en sandig slänt röjas så att sanden blottas.

En hona av sälgsandbi besöker sitt bo.

Stenhögar

Skogsödla, kopparödla, diverse insekter och snäckor gillar att ligga i skydd av stenar. En stenhög någonstans i trädgårdens utkant kan därför vara ett förnämligt sätt att gynna dessa arter (fig. 6). Placera dock inte stenhögen allt för nära huset, då även huggorm ibland förekommer bland stenarna.

Skogsödla solar sig på en stengärdesgård.

Fler tips!

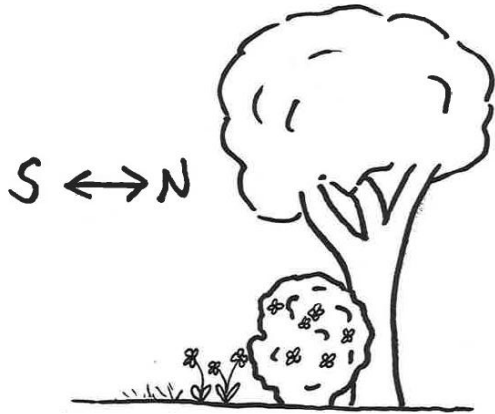

Fig. 1. Träd och buskar/bryn och lägre växter

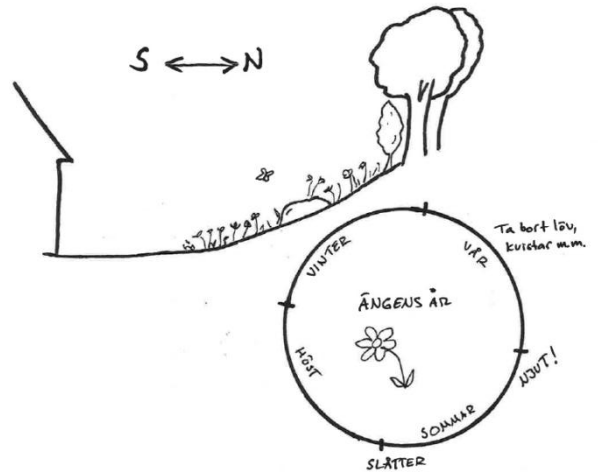

Fig. 2. Anlägg en äng, gärna i en sluttning

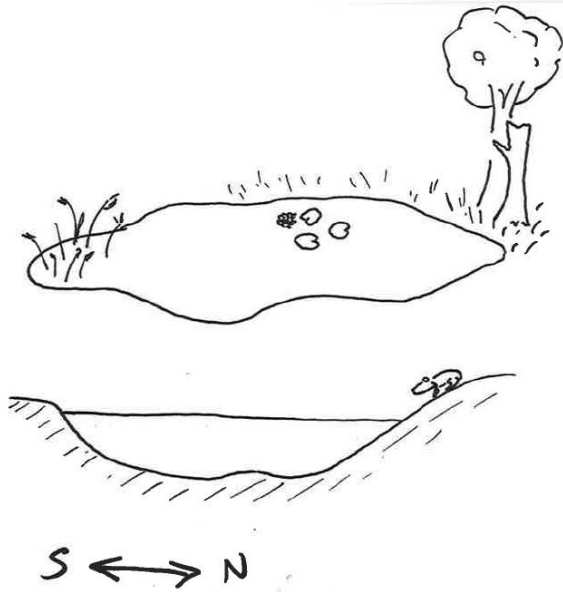

Fig. 3. Gräv en damm, gärna med en varm slänt vänd mot söder

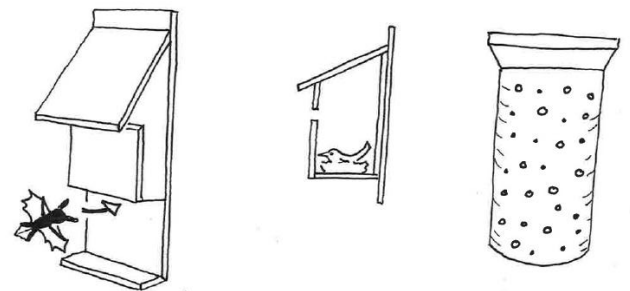

Fig. 4. Olika typer av holkar

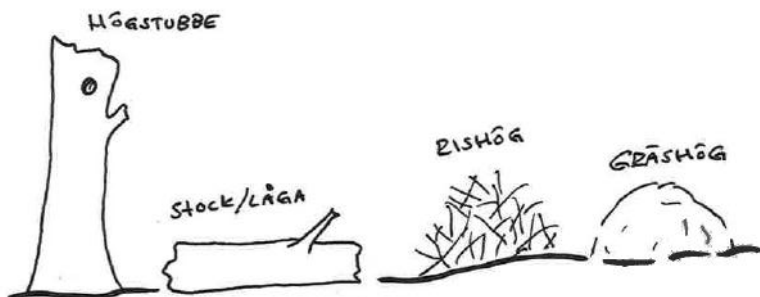

Fig. 5. Stökigt är bra!

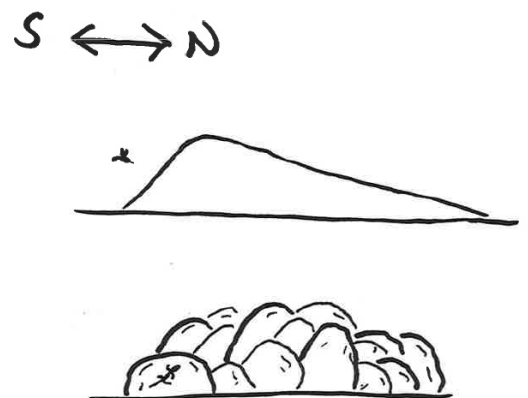

Fig. 6. Sand- och stenhögar

Litteraturlista

Vilda grannar – handbok för en naturvänlig omgivning. Bengtson, P och Lewander, M. 1997. Naturskyddsföreningens förlag AB.

Naturskyddsföreningens dammhandbok. Isakson, P., Bengtson, P. och Lewander, M. 1997. Naturskyddsföreningens förlag AB.

Fågelholkar & vanliga holkfåglar. Bolund, L. 2010. Ica bokförlag.